

Sygn. akt III KRS 16/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania A. G.

od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 10 grudnia 2015 r. w przedmiocie przekazania Ministrowi Sprawiedliwości wniosku o przeniesienie sędziego w stan

spoczynku celem zajęcia stanowiska,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 maja 2016 r.,

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Uchwałą nr 1320/2015 z 10 grudnia 2015 r. Krajowa Rada Sądownictwa, działając na podstawie art. 71 § 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 133, ze zm.), postanowiła przekazać Ministrowi Sprawiedliwości, celem zajęcia stanowiska, wniosek sędziego Sądu Rejonowego w [...] A. G. w przedmiocie przeniesienia go w stan spoczynku. W uzasadnieniu uchwały wskazano, że sędzia A. G., decyzją Ministra

Sprawiedliwości z 19 listopada 2012 r., z uwagi na zniesienie Sądu Rejonowego w [...], z dniem 1 stycznia 2013 r. został przeniesiony na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w [...]. Od decyzji tej sędzia odwołał się do Sądu Najwyższego, który wyrokiem z 8 października 2015 r. (sygn. akt III KRS 175/12), uchylił przedmiotową decyzję Ministra Sprawiedliwości. Sąd Najwyższy wskazał, że art. 75 § 2 pkt 1 i § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm. – dalej u.s.p.), stanowiące podstawę wydania zaskarżonej decyzji są oczywiście sprzeczne z art. 180 ust. 5 w zw. z art. 180 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 179 i art. 186 ust. 1 oraz w zw. z art. 173 i art. 10 ust. 1 Konstytucji RP. Pismem z 13 października 2015 r. sędzia A. G. zwrócił się do Krajowej Rady Sądownictwa z wnioskiem o przeniesienie go w stan spoczynku z uwagi na treść wyroku Sądu Najwyższego. Oświadczył, że do dnia złożenia wniosku Sąd Rejonowy w [...] nie został przywrócony. Krajowa Rada Sądownictwa postanowiła przekazać Ministrowi Sprawiedliwości, jako podmiotowi uprawnionemu, wniosek sędziego A. G. o przeniesienie go w stan spoczynku, celem zajęcia stanowiska.

Odwołanie od powyżej uchwały złożył sędzia A. G., wnosząc o jej uchylenie i przeniesienie go w stan spoczynku. W uzasadnieniu wskazał, że na skutek uchylenia decyzji Ministra Sprawiedliwości o przeniesieniu go do Sądu Rejonowego w [...] z powodu likwidacji Sądu Rejonowego w [...] od 8 października 2015 r. nie pełni urzędu sędziego w żadnym sądzie. W tych okolicznościach zwrócił się do Krajowej Rady Sądownictwa z wnioskiem o przeniesienie w stan spoczynku. W ocenie skarżącego uchwała nr 1320/2015 z 10 grudnia 2015 r., wobec treści art. 180 ust. 5 Konstytucji RP jest uchyleniem się od podjęcia decyzji i zaprzecza roli Krajowej Rady Sądownictwa jako strażnika niezawisłości sędziowskiej wynikającej z art. 186 Konstytucji RP, ponieważ uzależnia sytuację skarżącego od woli Ministra Sprawiedliwości i faktycznie oddaje władztwo władzy wykonawczej nad sądowniczą w ręce Ministra Sprawiedliwości. Wskazał, że Minister Sprawiedliwości pismem z 23 grudnia 2015 r. oświadczył, że nie wystąpi do Krajowej Rady Sądownictwa z wnioskiem o przeniesienie sędziego A. G. w stan spoczynku. Zdaniem odwołującego, dopiero po przeniesieniu go w stan spoczynku zgodnie z art. 74 § 1 u.s.p., będzie miał prawo powrócić na poprzednio zajmowane stanowisko.

Skarżący wniósł o zastosowanie przepisów Konstytucji RP - art. 180 ust. 5 oraz art. 186 w zw. z art. 8 ust. 1 i 2 - wprost i uwzględnienie jego odwołania.

W odpowiedzi na odwołanie Krajowa Rada Sądownictwa wniosła o jego oddalenie w całości. Wskazano, że decyzją Ministra Sprawiedliwości z 23 grudnia 2015 r. skarżący z dniem 1 stycznia 2016 r. został przeniesiony na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w [...]. Z kolei pismem z 15 stycznia 2016 r. Minister Sprawiedliwości poinformował Radę, że wobec przeniesienia sędziego A. G. ponownie na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w [...], nie korzysta z uprawnienia do wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie go w stan spoczynku, ponieważ nie zaistniały przesłanki, o których mowa w art. 71 § 3 u.s.p. Krajowa Rada Sądownictwa stwierdziła, że odwołujący się nie wykazał, aby Rada podjęła uchwałę z naruszeniem art. 180 ust. 5 oraz 186 Konstytucji RP. Wskazała, że tryb procedowania w sprawach dotyczących przenoszenia sędziów w stan spoczynku został uregulowany w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych. Zgodnie z art. 71 § 3 tej ustawy podmiotem uprawnionym do złożenia wniosku o przeniesienie sędziego w stan spoczynku w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych jest wyłącznie Minister Sprawiedliwości. Bezzasadnym, w ocenie Rady, jest stanowisko odwołującego się, który wywodzi dla siebie prawo do wystąpienia w okolicznościach faktycznych tej sprawy z wnioskiem o przeniesienie w stan spoczynku z pominięciem wniosku Ministra Sprawiedliwości. Uprawnienie takie, zdaniem Rady, nie wynika z art. 180 ust. 5 Konstytucji RP. Ponadto, brak jest podstaw prawnych do wszczęcia takiego postępowania przez Krajową Radę Sądownictwa z urzędu. Uwzględniając stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku w sprawie III KRS 208/13, zgodnie z którym Krajowa Rada Sądownictwa może umorzyć postępowanie z wniosku sędziego o przeniesienie w stan spoczynku, gdy sędzia nie jest uprawniony do złożenia tego wniosku, Krajowa Rada Sądownictwa podkreśliła, że nie umorzyła postępowania w tej sprawie i przekazała wniosek do organu właściwego do jego złożenia, ponieważ kierowała się interesem wymiaru sprawiedliwości jak i interesem odwołującego się.

W piśmie z 4 maja 2016 r. odwołujący się wniósł o nieuwzględnienie stanowiska Krajowej Rady Sądownictwa wyrażonego w odpowiedzi na odwołanie. Podkreślił, że w sprawie nie chodzi o to, czy zostanie przeniesiony w stan

spoczynku, ponieważ w wieku 58 lat nie myśli o zakończeniu pracy, ale o to jak w praktyce realizowana jest zasada niezależności sędziowskiej – czy sędzia korzysta z ochrony prawnej wynikającej z Konstytucji RP czy też Minister Sprawiedliwości jako urzędnik i polityk może przenosić sędziego wbrew jego woli kiedy chce i gdzie chce. Zdaniem odwołującego się Minister Sprawiedliwości ignoruje wyrok Sądu Najwyższego uchylający jego decyzję jako niezgodną z Konstytucją RP i wydaje kolejną decyzję niezgodną z Konstytucją, a Krajowa Rada Sądownictwa nie reaguje na naruszenie niezawisłości sędziowskiej przez Ministra Sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie Sąd Najwyższy zauważa, że w komparycji zaskarżonej uchwały została podana nieprawidłowa data uchwalenia ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (podano datę 21 sierpnia 1997 r. zamiast 27 lipca 2001 r.). Uwzględniając treść uchwały, omyłka ta, zdaniem Sądu Najwyższego, pozostaje bez wpływu na ocenę prawidłowości uchwały.

Po rozpatrzeniu odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa nr 1320/2015 z dnia 10 grudnia 2015 r., Sąd Najwyższy uznaje je za nieuzasadnione.

Po pierwsze, należy stwierdzić, że sytuacje i powody, z których sędzia przechodzi w stan spoczynku lub zostaje przeniesiony w stan spoczynku, zostały ściśle określone w ustawie zasadniczej. Uwzględniając okoliczności tej sprawy, znaczenie ma regulacja, zgodnie z którą w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych wolno sędziego przenieść do innego sądu lub w stan spoczynku z pozostawieniem mu pełnego uposażenia (art. 180 ust. 5 Konstytucji RP). Dokonując wykładni tego przepisu, Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela stanowisko Sądu Najwyższego przyjęte w wyroku z 24 maja 2016 r. (III KRS 15/16, niepubl.), a mianowicie, że z art. 180 ust. 5 Konstytucji RP nie wynika prawo sędziego do przejścia w stan spoczynku na jego wniosek. Przeciwnie, przepis ten wykładany z uwzględnieniem reguł językowych - zwrot „wolno sędziego przenosić do innego sądu lub w stan spoczynku” - wyraźnie wskazuje, że wniosek i decyzja w przypadku obu tych sytuacji nie należą do

sędziego, lecz do innych podmiotów, których ustawa zasadnicza wprost nie wymienia. Ponadto, ewentualne przeniesienie sędziego w stan spoczynku w sytuacjach określonych w art. 180 ust. 5 Konstytucji RP jest tylko jednym z alternatywnie przewidzianych środków, które mogą być w stosunku do niego zastosowane, przy czym ustawa zasadnicza wymienia je na drugim miejscu. Pierwszym wymienionym tam środkiem jest przeniesienie sędziego do innego sądu. Wykonaniem regulacji z art. 180 ust. 5 Konstytucji RP na gruncie ustawodawstwa zwykłego jest, odnoszący się do tych samych sytuacji, art. 71 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm., dalej u.s.p.), zgodnie z którym sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku, na wniosek Ministra Sprawiedliwości, w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych, jeżeli nie został przeniesiony do innego sądu. Przepis ten nie daje sędziemu prawa do przejścia w stan spoczynku na jego wniosek w przypadku zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych. Przeciwnie, wprost wskazuje, że podmiotem, który może wystąpić z takim wnioskiem, jeżeli sędzia nie został przeniesiony do innego sądu, jest Minister Sprawiedliwości (art. 71 § 3 w związku z art. 73 § 1 u.s.p.). Uwzględniając powyższe, odwołujący się niezasadnie twierdzi, iż prawo do wystąpienia z takim wnioskiem przysługuje mu na podstawie art. 180 ust. 5 Konstytucji RP.

Uprawnienia sędziego do wniesienia wniosku o przeniesienie go w stan spoczynku w sytuacjach określonych w art. 71 § 3 u.s.p. nie można także wywodzić z treści art. 73 § 1 u.s.p., zgodnie z którym w sprawach przeniesienia sędziego w stan spoczynku, o których mowa w art. 70 i 71, podejmuje decyzję Krajowa Rada Sądownictwa, na wniosek sędziego, kolegium właściwego sądu albo Ministra Sprawiedliwości. Instytucja przeniesienia sędziego w stan spoczynku jest w tej ustawie ściśle uregulowana, tak ze względu na przyczynę, jak również w odniesieniu do podmiotu, który jest uprawniony do złożenia wniosku o przeniesienie sędziego w stan spoczynku z określonej przyczyny (zob. wyrok SN z 24 maja 2016 r., III KRS 15/16, niepubl.). Sędzia został wymieniony jako podmiot legitymowany do wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie go w stan spoczynku w sytuacji określonej w art. 69 § 2 u.s.p. oraz art. 70 § 1 i 2 u.s.p. Żadna z

okoliczności wymienionych w tych przepisach nie występuje jednak w tej sprawie. Jednocześnie, o czym była mowa powyżej, sędziego nie został wymieniony jako podmiot uprawniony do wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie w stan spoczynku z powodu zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych (por. art. 71 § 3 u.s.p.). Uwzględniając powyższe, a także przedstawioną wcześniej wykładnię art. 180 ust. 5 Konstytucji RP, nieuzasadnionym jest wyprowadzanie uprawnienia sędziego do wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie w stan spoczynku z powodu zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych wyłącznie z art. 73 § 1 u.s.p.

Odnosząc się z kolei do obaw odwołującego się odnośnie realizowania w praktyce zasady niezawisłości sędziowskiej, zasadnym jest przypomnienie, że nieusuwalność i nieprzenoszalność sędziego nie mają charakteru absolutnego (por. wyrok TK z 27 marca 2013 r., K 27/12, OTK-A 2013 nr 3, poz. 29). Jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny, nieusuwalność i nieprzenoszalność sędziów są nie tylko gwarancjami ich niezawisłości, należy na nie patrzeć w szerszej perspektywie, to jest z jednej strony, jako urzeczywistnienie zasad niezależności i odrębności władzy sądowniczej, z drugiej – jako konieczny warunek realizacji przysługującego jednostce prawa do sądu. Ochrona niezawisłości sędziów przez zapewnienie im nieusuwalności z zajmowanego stanowiska i nieprzenoszalności do innego sądu lub w stan spoczynku nie jest zatem celem samym w sobie, lecz jest środkiem umożliwiającym realizację konstytucyjnie gwarantowanego prawa do sądu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego również wskazuje się, że zasady nieusuwalności sędziego z zajmowanego urzędu oraz orzekania (sprawowania wymiaru sprawiedliwości) przez sędziego tylko w obrębie jednej, konkretnie wyznaczonej siedziby, którą określa akt powołania przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (art. 179 Konstytucji RP) nie mają charakteru absolutnego, co wynika z art. 180 ust. 5 Konstytucji (por. uzasadnienie wyroku SN z 17 lutego 2016 r., III KRS 35/12, LEX nr 1996838). Interes wymiaru sprawiedliwości niekiedy przeważa nad interesem indywidualnym sędziego, o czym świadczy nie przyznanie sędziom indywidualnego uprawnienia (prawa) do przejścia w stan spoczynku w razie zmian ustrojowych sądów czy zmiany granic okręgów sądowych (por. wyrok SN z 24 maja 2016 r., III KRS 15/16, niepubl.). Ponadto, należy

zauważyć, że zgodnie z art. 73 § 1 w związku z art. 71 § 3 u.s.p. podjęcie decyzji o przeniesieniu sędziego w stan spoczynku należy do wyłącznej kompetencji Krajowej Rady Sądownictwa (por. art. 187 ust. 4 Konstytucji RP oraz art. 3 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r., o Krajowej Radzie Sądownictwa - Dz.U. Nr 126, poz. 714, ze zm.). To nie Minister Sprawiedliwości jest zatem władny przenieść sędziego w stan spoczynku. Jedyna kompetencja, jaka przysługuje Ministrowi Sprawiedliwości w tym przedmiocie, to przewidziane w art. 71 § 3 u.s.p. uprawnienie do wystąpienia z wnioskiem (do Krajowej Rady Sądownictwa) o przeniesienie sędziego w stan spoczynku. Żaden inny przepis tej ustawy nie nakazuje też Ministrowi Sprawiedliwości, aby w przypadku zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych był on zobowiązany do wystąpienia z wymienionym wnioskiem (por. postanowienie SN z 28 maja 2013 r., III KRS 154/13, LEX nr 1422049; wyrok SN z 24 maja 2016 r., III KRS 15/16, niepubl.).

Z tych powodów, odwołujący się nie jest uprawniony (legitymowany czynnie) do wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie go w stan spoczynku w sytuacji określonej w art. 71 § 3 u.s.p., a legitymację czynną w tym zakresie posiada wyłącznie Minister Sprawiedliwości. W przypadku wystąpienia z takim wnioskiem przez sędziego, Rada nie ma podstaw do jego merytorycznego rozpoznania i wniosek powinna przekazać Ministrowi Sprawiedliwości w celu umożliwienia mu skorzystania z uprawnienia przewidzianego w art. 71 § 3 u.s.p. W sytuacji gdy Minister Sprawiedliwości zajął już stanowisko i nie skorzystał z możliwości wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie sędziego w stan spoczynku, Rada może, na podstawie art. 41 ustawy o KRS, umorzyć postępowanie (por. wyrok SN z 14 sierpnia 2013 r., III KRS 208/13, OSNP 2014 nr 7, poz. 108; wyrok SN z 24 maja 2016 r., III KRS 15/16, niepubl.).

Tym samym, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 44 ust. 3 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.